

CULTUURRAAD

VOOR DE

NEDERLANDSECULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 19751976

20 APRIL 1976

BEGROTING

van de Culturele Zaken van de Nederlandse Cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1976

SECTOR NEDERLANDSE CULTUUR

Artikelen die tot de bevoegdheid van de **Commissie**
voor onderwijs behoren (*)

VERSLAG

namens de Commissie voor onderwijs door mevrouw **W. DEMEESTER - DE MEYER** aan de Commissie voor de begroting uitgebracht

(*) Uitgaven voor het kunstonderwijs, uitgezonderd artikel 10, punten 1, 2, 3 en 4. I.c. Hoofdstuk 1 van de functionele begroting.

Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer F. De Bondt.

Vaste leden : mevrouw W. Demeester-De Meyer, de heer A. Deneir, mevrouw P. D'Hondt-Van Opdenbosch, de heren E. Leemans, W. Mesotten, R. Otte, F. Swaelen, J. van Waterschoot ;
W. Calewaert, W. Claes, A. Laridon, mevrouw J. Nauwelaerts-Thues, de heren J. Ramaekers ;
M. Coppieters, W. Kuijpers, J. Somers, J. Vandemeulebroucke ;
R. Bonnel, R. D'Haeyer, G. Sprockeels, E. Vandersmissen.

Plaatsvervangers : de heren :

J. Dupré, G. Monard, R. Uyttendaele, J. Van Canneyt, R. Van Rompaey ;
W. Content, H. Rubens, L. Tobback ;
E. Raskin, Rik Vandekerckhove ;
E. Flamant, P. Poortmans.

Zie :

4-I (19751976) :

— Nr. 1 : Ontwerp van decreet

DAMES EN HEREN,

Uw Commissie heeft de begrotingsartikelen die tot haar bevoegdheid behoren, met name het kunstonderwijs, op 16 maart 1976 onderzocht.

De algemene bespreking werd ingeleid door de Minister, die in het kader van haar begroting een belangwekkende uiteenzetting hield over het kunstonderwijs.

Ten opzichte van het begrotingsjaar 1975 vertoont de begroting van het dienstjaar 1976 — wat de lopende uitgaven betreft — een verhoging van 19 507 000 F.

Deze geringe stijging is in hoofdzaak te danken aan de bijzonder strenge maatregelen die werden getroffen tot afremming van de grote expansie van het kunstonderwijs en het nastreven van een doelmatige rationalisatie.

Het is wel bekend dat het kunstonderwijs in Vlaanderen in de loop van de laatste jaren een gevoelige uitbreiding heeft gekend. Mede door de democratisering van de cultuur en de stijgende belangstelling zowel bij de **overheden**, bij de volwassenen als bij de jeugd, werd bereikt dat de schoolbevolking op minder dan 15 jaar steeg van 25 000 tot ongeveer 90 000 eenheden.

De wet op het schoolpact van 29 mei 1959 bracht voor het merendeel van de kunstschole met beperkt leerplan een subsidiëring van de wedden ten belope van honderd procent met de daarbij behorende uitrustings- en werkings-toelagen. Deze betoelaging verwekte in luttele jaren een ware explosie van het gesubsidieerd kunstonderwijs.

Niets stond immers de gemeenten in de weg om met alle mogelijke middelen de groei van hun kunstonderwijs te stimuleren. Pas in 1975 valt een afremming van de expansie waar te nemen, naar alle waarschijnlijkheid onder invloed van de denataliteit en van de getroffen budgettaire beperkingen.

Enerzijds omvat het kunstonderwijs het muziekonderwijs en het onderwijs in de toneelspeelkunst en de kleinkunst, en anderzijds het onderwijs in de bouwkunst en de beeldende kunsten.

I. Muziekonderwijs**1. Onderwijs met beperkt leerplan (secundair onderwijs)**

- a) Rijksmuziekacademiën: aantal: 7 met 14 bijafdelingen.
- b) Gemeentelijke muziekacademiën: **aantal: 53 met 124** bijafdelingen.
- c) Gemeentelijke muziekschole: aantal: 35 met 17 bijafdelingen.

2. Onderwijs met volledig leerplan

- a) Hogere secundaire afdelingen (zgn. Muziekhumaniora's te Gent, Antwerpen, Brussel en het Lemmensinstituut).
- b) Hoger muziekonderwijs (de Koninklijke Muziekconservatoria te Antwerpen, Brussel en Gent en het Lemmensinstituut).

II. Onderwijs in de Bouwkunst en de beeldende kunsten**1. Onderwijs met beperkt leerplan**

- a) **Secundair onderwijs**
Gemeentelijke academies: 55 en 8 bijafdelingen.

Vrije academies: 12 en 4 bijafdelingen.

Rijksinrichtingen: 4.

b) **Hoger onderwijs**

Rijksinrichtingen:

- Nationaal Hoger Instituut voor Bouwkunst en Stedebouw te Antwerpen.
- Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen.
- Rijkscentrum voor Hoger Kunstonderwijs te Etterbeek.

2. Onderwijs met volledig leerplan

a) **Hoger secundair kunstonderwijs of kunsthumaniora**

8 gemeentelijke instellingen.

1 rijksinstelling.

b) **Hoger kunstonderwijs**

Rijksinrichtingen:

- Nationaal Hoger Instituut voor Bouwkunst en Stedebouw te Antwerpen.
- Nationaal Hoger Instituut en Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen.

Provinciale inrichtingen:

- Provinciaal Hoger Instituut te Hasselt.

Gemeentelijke inrichtingen:

- te Gent en te Genk.

III. Onderwijs in de **toneelspeelkunst** en kleinkunst

Hoger Instituut voor dramatische kunst te Antwerpen:
45 studenten.

ALGEMEEN OVERZICHT SCHOOLBEVOLKING

Muziekonderwijs en Toneelspeelkunst

Rijksmuziekconservatoria	1 725
Rijksmuziekacademiën	5 579
Lemmensinstituut	172
Muziekacademiën (gesubsidieerd)	46 082
Muziekscholen (gesubsidieerd)	12 541

TOTAAL 66 099

Onderwijs in de bouwkunst en beeldende kunsten

Rijksinrichtingen	1631
Provinciale en gemeentelijke inrichtingen	16 120
Vrije gesubsidieerde inrichtingen	2 261

TOTAAL 20 012

TOESTAND VAN HET KUNSTONDERWIJS IN
HET ARRONDISSEMENT BRUSSEL - HOOFDSTAD

1. Onderwijs in de beeldende kunsten

a) **Onderwijs met volledig leerplan**

Sint-Lucasinstituut:

- Secundaire afdeling: 5 50 leerlingen.
- Hogere afdeling: 721 leerlingen.

b) **Onderwijs met beperkt leerplan**

Rijksacademie beeldende kunsten St.-Jans-Molenbeek: 15 7 leerlingen.

Rijksacademie beeldende kunsten St.-Pieters-Woluwe: 199 leerlingen.

Rijksacademie beeldende kunsten Anderlecht: 321 leerlingen.

Rijkscentrum Hoger Kunstonderwijs Etterbeek: 5 3 leerlingen.

2. Muziekonderwijs

Koninklijk Muziekconservatorium - Nederlandstalige afdeling: 44 3 leerlingen:

Kunsthumaniora muziek: 55 leerlingen.

Rijksmuziekacademie Schaarbeek: 559 leerlingen.

Rijksmuziekacademie Etterbeek: 1.274 leerlingen.

Rijksmuziekacademie Anderlecht: 692 leerlingen.

Gemeentelijke muziekacademie Brussel: 369 leerlingen.

Gemeentelijke muziekacademie Jette: 144 leerlingen.

Gemeentelijke muziekacademie St.-Agatha-Berchem: 209 leerlingen.

Gemeentelijke muziekacademie St.-Lambrechts-Woluwe: 165 leerlingen.

Gemeentelijke muziekacademie St.-Pieters-Woluwe: 414 leerlingen.

Gemeentelijke muziekacademie Ukkel: 90 leerlingen.

De bijzondere aandacht van de Minister gaat thans uit naar de herstructurering van het kunstonderwijs. De wet van 7 juli 1970 betreffende de algemene structuur van het hoger onderwijs bepaalt onder meer dat alle vormen van hoger onderwijs :

1. slechts toegankelijk zijn voor afgestudeerden van het secundair onderwijs ;

2. ingedeeld worden in opleidingsvormen van het lange type (2×2 jaren studie) en van het korte type (1×2 jaren studie). Een artikel 16, paragraaf 2 **vermeldt** evenwel dat, in afwachting dat een bijzondere wet deze aangelegenheid regelt, de structuur en de vigerende reglementering van het hoger kunstonderwijs van kracht blijven.

Voor het onderwijs in de bouwkunst en de beeldende kunsten, aldus de Minister, is de herstructurering sedert lang ingevoerd.

Deze structuur ziet eruit als volgt :

voorbereidende afdeling : van 6 tot 8 jaar,

lagere afdeling : van 8 tot 12 jaar,

secundaire afdeling : van 12 tot 18 jaar,

hoger onderwijs : vanaf 18 jaar.

De herstructurering van het muziekonderwijs maakte het voorwerp uit van besprekingen op nationaal vlak, die meer dan twee jaar in beslag namen en aanleiding gaven tot een omvangrijk hervormingsdossier.

De basisbeginselen van de hervorming werden begin 1975 door de beide Ministers van Cultuur goedgekeurd.

Alhoewel deze hervorming rechtstreeks werd geprovoceerd door de beschikkingen van de wetgeving op het hoger onderwijs, ligt de werkelijke motivering op het vlak van de doelstellingen en de inhoud van het hoger muziekonderwijs. De tijd dat de koninklijke muziekconservatoria enkel en alleen virtuozen trachtten te vormen is onherroepelijk voorbij : het zeer uitgebreide net van muziekscholen en muziekacademies en de ontzaglijke taak van volksontwikkeling op muzikaal vlak vergen musici, die artistiek en algemeen worden geschoold op een brede en stevige basis.

Vergeet wij niet, aldus de Minister, dat meer dan 90 procent van de afgestudeerden van de koninklijke muziekconservatoria en van het Lemmensinstituut in het onderwijs terecht komen.

Naast de hervorming van de koninklijke muziekconservatoria moeten nog twee belangrijke wijzigingen in de zeer nabije toekomst worden doorgevoerd: de zogenaamde muziekhumaniora's die in het Nederlandstalig landsdeel reeds 3 jaar bestaan en tot het traditioneel type van het secundair onderwijs behoren, moeten worden omgevormd naar het type 1 van het secundair onderwijs en moeten met een drie tal eenheden worden uitgebreid ; in de tweede plaats moeten de consequenties van de hervorming van het hoger muziekonderwijs worden doorgetrokken naar het voorde reidend muziekonderwijs met beperkt leerplan, vooral voor de leeftijdsgroep van 15 tot 18 jaar, die naast de amateuristische opleiding een opleiding moet krijgen met preprofessioneel karakter. Beide problemen, de muziekhumaniora en het muziekonderwijs met beperkt leerplan, zijn door het departement van Nederlandse Cultuur ter studie genomen met de bedoeling concrete verwezenlijkingen in te zetten met ingang van het volgend schooljaar.

De structuur van het muziekonderwijs (met beperkt leerplan) zou er uitzien als volgt :

- voorbereidende afdeling (initiatie) van 6 tot 8 jaar,
- lagere afdeling van 8 tot 12 jaar,
- secundaire afdeling van 12 tot 18 jaar (vanaf 15 jaar splitsing, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen een zuiver amateuristische en een preprofessionele opleiding),
- hoger kunstonderwijs vanaf 18 jaar.

Vanaf de aanvang van het huidig academiejaar werd de nieuwe structuur ten experimentele titel toegepast in de koninklijke muziekconservatoria te Antwerpen en Gent.

De eerste indrukken over deze experimenten kunnen positief worden genoemd : detailwijzigingen werden reeds doorgevoerd en op het einde van dit schooljaar zal een omstandig verslag worden voorgelegd door een coördinatiegroep welke met die taak werd belast. In geen geval mag de eindbedoeling uit het oog worden verloren — aan het muziekonderwijs een intrinsiek en extrinsiek niveau te geven, dat overeenstemt met de menselijke waarden die in de muziek liggen opgeborgen.

Tenslotte had de Minister het nog over de begeleiding en de controle van het kunstonderwijs.

Voor de twee sectoren : muziekonderwijs, onderwijs in de toneelspeelkunst en woordkunst enerzijds en het onderwijs in de bouwkunst en de beeldende kunsten anderzijds beschikken wij, aldus de Minister, voor elke sector over slechts 1 inspecteur en voor het geheel over 1 verificateur.

Voor de eerste sector is de administratieve procedure ingezet voor het aanstellen van een tweede inspecteur.

Voor de tweede sector zal eerstdaags kunnen overgegaan worden tot de benoeming van een inspecteur van het onderwijs in de bouwkunst, terwijl de thans in dienst zijnde inspecteur de inspectie van het onderwijs in de beeldende kunsten zal waarnemen.

Een lid wijst dan, wat het aantal leerlingen betreft, op het belang van een duidelijk onderscheid tussen leergangen met beperkt leerplan enerzijds en met volledig leerplan anderzijds.

De Minister deelt dan op haar beurt mede dat het Sint-Lucasinstituut tot de bevoegdheid van de Minister van Nationale Opvoeding behoort, maar dat zij deze gegevens hier volledigheidshalve verstrekke.

Een ander lid herinnert er dan aan dat het **kunstonderwijs** de laatste jaren een zeer grote expansie heeft gekend. Heel wat gemeenten namen dan ook initiatieven in die zin. Thans werd op deze expansie om budgettaire redenen een rem gezet. Concreet stelt dit lid dan de vraag op welke basis die rem werd toegekend.

De Minister antwoordt dat men thans strenger is bij het toekennen van een toelage aan nieuwe afdelingen, zodanig dat de laatste jaren geen enkele nieuwe afdeling werd opgericht. Vooral de concurrentie tussen te dicht bij elkaar gelegen inrichtingen heeft men uitgeschakeld. Hierbij dient tevens opgemerkt dat het aantal scholen op dit ogenblik aan de lokale behoeften voldoet. De nieuw op te richten scholen worden aan een streng onderzoek onderworpen, o.m. wegens het tekort aan bevoegde leraars, voor wie de noodzakelijke diploma's vereist zijn.

Nog een ander lid verklaart dan met voldoening te hebben vernomen dat er te Brussel 55 leerlingen de kunsthumaniora muziek volgen. In dit verband stelt hij de vraag hoeveel leerlingen deze richting te Gent en te Antwerpen hebben gekozen.

De Minister antwoordt dat de cijfers van dezelfde orde zijn.

Vervolgens wijst hetzelfde lid erop dat in vergelijking met de sporthumaniora het aantal leerlingen van de kunsthumaniora muziek toch nog aan de lage kant liggen. Hij stelt zich de vraag of er dienaangaande **voldoende** publiciteit werd gevoerd. Eventueel zou men, aldus dit lid, ook men vooreerst secundair onderwijs moet hebben gevolgd, aan **opvangscentra** kunnen denken.

Dit lid heeft het vervolgens over de wet van 7 juli 1970 betreffende de algemene structuur van het hoger onderwijs. Deze stelt dat om hoger onderwijs te kunnen volgen men vooreerst secundair onderwijs moet hebben gevolgd. In dit verband wijst hij erop dat in praktijk zeer dikwijls blijkt dat bekwame leerlingen in het kader van de lokale muziekacademie zeer veel tijd spenderen aan hun muziekinstrument, zodanig zelfs dat zij er soms niet meer in slagen een humanioradiploma te behalen. Daarom werd dan ook, aldus dit lid, terecht de kunsthumaniora opgericht. Hij waarschuwt er nochtans voor opdat het in deze **kunsthumaniora** op de leeftijd van de leerling afgestemde programma de verdere ontbolstering van een elite op kunstgebied niet zou remmen.

De Minister antwoordt dat de koninklijke muziekconservatoria geenszins gesloten blijven voor talentvolle studenten die geen humaniora liepen. Deze kunnen als vrije leerling de cursussen volgen.

Hetzelfde lid repliceert hierop dat dit het probleem niet oplost daar er dan ook geen diploma wordt afgeleverd.

Wat de vorming van muzikale elites betreft, meent de Minister te mogen antwoorden dat voor dezen de conservatoria bestaan.

Enkele leden betuigen dan een ruime belangstelling voor de toekomstmogelijkheden van de afgestudeerden van het hoger kunstonderwijs.

De Minister antwoordt dat 90 procent van de afgestudeerden naar het onderwijs overstappen.

Naar aanleiding hiervan meent een lid dat bijgevolg eveneens de nodige inspanningen moeten worden opgebracht voor de pedagogische aspecten van deze studies.

Hij meent in dit verband te weten dat men thans in diverse conservatoria, naast de traditionele opleiding ook aan pedagogische vorming is gaan doen. Hieruit meent dit lid dan ook te mogen afleiden dat deze bijkomende vorming, net zoals in het algemeen vormend onderwijs, met een diploma zou worden bekrachtigd. Volledigheidshalve voegt hetzelfde lid er nog aan toe dat uiteraard ook de nodige interesse moet blijven bestaan voor de afgestudeerden die niet in het onderwijs zullen belanden. Hij besluit met te stellen dat men in ieder geval, dank zij een eigen aangepaste wetgeving voor het kunstonderwijs, een grote stap voorwaarts heeft geplaatst.

Een ander lid voegt eraan toe dat men inzake pedagogische opleiding reeds in drie koninklijke muziekconservatoria ernstig werk leverde.

De Minister antwoordt dat dienaangaande eerstdaags een koninklijk besluit mag worden verwacht. Kortom, de pedagogische opleiding zal in de nieuwe structuur een belangrijke plaats innemen.

Nog hetzelfde lid meent dat als men spreekt van hoger kunstonderwijs men ook de instellingen duidelijk moet catalogeren.

De Minister stelt dan dat er thans drie kunsthumaniora bestaan :

1. Antwerpen ;
2. Gent en
3. Brussel.

Zij voegt eraan toe dat er ook vragen rezen vanuit West-Vlaanderen (Brugge) en Limburg (Hasselt). Hiervoor werd de hulp van de Minister van Nationale Opvoeding ingeroepen.

Vervolgens drukt een lid zijn verwondering uit over de relatief geringe stijging van de begroting 1976 t.o.v. het begrotingsjaar 1975. Hij vreest dat men op de personeelskosten heeft bezuinigd.

De Minister antwoordt dat er in 1975 in feite een geweldige invloed van de sociale programmatie is geweest en dit dus het huidig beeld vertekent.

Hetzelfde lid wijst er op dat de verhoging zelfs het ritme van de inflatie niet opvangt. Hij stelt dan ook concreet de vraag of men persooel gaat afdanken.

De Minister antwoordt hierop ontkennend.

Een ander lid meent dan geen argument te zien waarom de muziekonderwijsinrichtingen 2de categorie **niet** in het schoolpact zouden worden opgenomen. Hij **meent** tevens te ervaren dat wat het kunstonderwijs betreft, de elementen van schikking volledig verdwenen zijn. Aan de hand van een lijst omvattende de verspreiding van de inrichtingen over het Vlaamse land, alsmede een duidelijke aanduiding van de kerngemeenten, zou aldus dit lid, deze materie opnieuw en grondig moeten worden bekeken.

Tevens vraagt hij dat bij de inspectie van financiën of de dienst van de begroting zou worden aangedrongen opdat de moeilijkheden van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen spoedig zouden worden opgelost.

Tenslotte vraagt hetzelfde lid nog de aandacht van de Minister en de commissie voor de problemen van het hoger onderwijs in de architectuur. Hij wijst er hier op dat de

Minister bevoegd voor de Nederlandse Cultuur de zorg draagt over drie belangrijke instellingen op dat vlak. Alhoewel dit niet tot de bevoegdheid van de Cultuurraad behoort, meent dit lid hier nochtans te moeten betreuren dat de toepassing van hogervermelde wet van 7 juli 1970 al te lang uitblijft. Hij dringt dan ook aan opdat, althans wat Nederlandse Cultuur betreft, de materie zo spoedig mogelijk zou worden geregeld. Dit, in het belang van het niveau en het aanzien van het architectuuronderwijs.

De Minister antwoordt de nodige aandacht voor deze problemen te zullen opbrengen.

De Verslaggever,

De Voorzitter,

W. DEMEESTER-DE MEYER

F. DE BONDT
